فصلنامه خانواده و بهداشت، دوره یازدهم، شماره دوم، تابستان ۱۴۰۰، پیاپی (۲)۲۸ ص ۱۲۰-۱۰۴

Family and health Quarterly, vol11, Issue 2, Summer 2021, ISSN: 2322-3065

http://journals.iau-astara.ac.ir, D.O.R: 20.1001.1.23223065.1400.11.2.8.3

پیش‌بینی حل تعارض در افراد متأهل بر اساس حمایت اجتماعی ادراک‌شده و رضامندی زناشویی با میانجیگری سرمایه‌های روان‌شناختی

لیلا طهرانی آزاد[۱]، مینا مجتبایی*[۲]، خدیجه ابوالمعالی الحسینی[۳]

چکیده

مقدمه: زوجین بر اساس آموخته‌ها، تجارب و شناخت‌های زیربنایی خود، دارای سبک‌های خاصی از حل تعارض هستند. امروزه رضایت زناشویی در زندگی مشترک، به یکی از اصلی‌ترین دغدغه های زوجین تبدیل شده است؛ بنابراین هدف پژوهش حاضر تعیین رابطه بین رضایت زناشویی، حمایت اجتماعی ادراک‌شده و حل تعارض در زوجین بر اساس نقش میانجیگر سرمایه‌های روان‌شناختی بود.

روش پژوهش: روش پژوهش توصیفی از نوع همبستگی و جامعهٔ آماری پژوهش حاضر، تمام افراد متأهل دانشگاه آزاد اسلامی واحدهای تهران شمال، تهران جنوب، تهران مرکز، تهران غرب، تهران شرق و علوم تحقیقات در سال ۱۳۹۷ بود. به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای ۲۷۰ نفر انتخاب شدند. ابزار پژوهش مقیاس رضامندی زناشویی افروز؛ مقیاس چندوجهی حمایت اجتماعی ادراک‌شده زیمت و همکاران؛ پرسشنامهٔ سرمایهٔ روان‌شناختی لوتانز و همکاران و پرسشنامه حل تعارض مک‌کللان بود.

یافته‌ها: نتایج نشان داد ضریب مسیر مستقیم بین سرمایهٔ روان‌شناختی و حل تعارض مثبت و در سطح ۰/۰۱ معنادار بود. ضریب مسیر غیرمستقیم بین رضایت زناشویی و حل تعارض با میانجیگری سرمایه‌های روان‌شناختی مثبت بود. ضریب مسیر غیرمستقیم بین حمایت اجتماعی ادراک‌شده و حل تعارض با میانجیگری سرمایه‌های روان‌شناختی مثبت بود.

نتیجه‌گیری: از نتایج پژوهش حاضر به‌طورکلی می‌توان چنین نتیجه گرفت که زوجین رضامند از میزان بالای سرمایهٔ اجتماعی برخوردارند که با فراهم آوردن احساس امنیت و نظام اخلاقی، ارزشی و هنجاری مشترک، و رضامندی زناشویی را افزایش می‌دهد.و بدین‌صورت سرمایهٔ روان‌شناختی زوجین را ارتقا می‌دهد.

کلیدواژه‌ها: حل تعارض" حمایت اجتماعی" رضایت زناشویی" سرمایهٔ روان‌شناختی.

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۸/۲۱ تاریخ پذیرش نهایی: ۱۴۰۰/۳/۲۰

استناد: طهرانی آزاد ل، مجتبایی م، ابوالمعالی الحسینی خ.، پیش‌بینی حل تعارض در افراد متأهل بر اساس حمایت اجتماعی ادراک‌شده و رضامندی زناشویی با میانجیگری سرمایه‌های روان‌شناختی، خانواده دو بهداشت، ۱۴۰۰؛ ۱۱(۲): ۱۲۰-۱۰۴

[۱]. دکترا روان‌شناسی عمومی، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران، ORCID: 0000-0002-8788-3103

[۲]. نویسنده مسئول، دانشیار گروه روان‌شناسی، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران،
mojtabaie@riau.ac.ir, ORCID: 0000-0002-4131-0676

[۳]. دانشیار گروه روان‌شناسی، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران، ORCID: 0000-0002-9714-1816

© حقوق برای مؤلف (آن) محفوظ است. این مقاله با دسترسی آزاد در خانواده و بهداشت تحت مجوز کریتیو کامنز (http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/). منتشر شده که طبق مفاد آن هرگونه استفاده غیر تجاری تنها در صورتی مجاز است که به اثر اصلی به نحو مقتضی استناد و ارجاع داده شده باشد

مقدمه:

خانواده، یکی از نهادهای مهم در جوامع به‌خصوص در جامعه ایران محسوب می‌شود که اگر از عملکرد مناسبی برخوردار باشد، اعضای خانواده نیز از سلامت و بهزیستی برخوردار خواهند بود. نهاد خانواده به زیرمجموعه‌هایی تقسیم می‌شود که اصلی‌ترین آن، نظام زناشویی است که نقطه وصل آن، پیمان ازدواج است (۱). یکی از نزدیک‌ترین روابط بین‌فردی به‌دنبال ازدواج و رابطه زناشویی شکل می‌گیرد (۲). اگر تعارضات زناشویی به‌درستی حل شود، رضایت زناشویی، سلامت روان زوجین و فرزندان را در بر خواهد داشت (۳). زوجین رضامند آن دسته از زوجینی هستند که روشی را برای حل تعارض به‌صورت مؤثر یافته‌اند (۴). ازدواج یک رابطه مبتنی بر شکیبایی بین یک زن و مرد بالغ به‌عنوان دو فرد منحصربه‌فرد است، لذا روابط بین این دو، نقش کلیدی در ابعاد مختلف زندگی آن‌ها داشته، بر شیوه زندگی آن‌ها تأثیرگذار بوده و مبنای رضایت زناشویی زوجین قرار می‌گیرد (۵).

زوجین بر اساس آموخته‌ها، تجارب و شناخت های زیربنایی خود، دارای سبک‌های خاصی از حل تعارض هستند که هیچ‌کدام درست یا نادرست نیستند. امروزه رضایت زناشویی در زندگی مشترک، به یکی از اصلی‌ترین دغدغه‌های زوجین تبدیل شده است و به دلیل حضور تعارض و چالش در زندگی مشترک، گاه در نتیجه بالا گرفتن تعارض، عرصه زندگی مشترک بر هریک از زوجین تنگ می‌شود. اگرچه همه همسران اختلاف و تعارض را در زندگی زناشویی خود تجربه می‌کنند، ولی همه به یک شکل به آن پاسخ نمی‌دهند (۶). تعارض عبارت است از توافق نداشتن و مخالفت دو فرد با یکدیگر، ناسازگاری نظرات و اهداف و رفتاری که با نظر دیگری مخالف است و همچنین ستیزهای بین افراد در اثر منافع ناهمسو و اختلاف اهداف و ادراکات مختلف است. تعارض در روابط زمانی بروز می‌کند که رفتار یک شخص با توقعات شخص دیگر همسو نیست. ارتباط ضعیف به حفظ این روند کمک می‌کند (۴).

مدل‌های اقتصادی ازدواج و تأهل چنین بیان داشته‌اند که افراد همسرانی را انتخاب می‌کنند که حداکثر سود را از ازدواجشان ببرند و به رضایت زناشویی دست یابند و در این میان متغیرهای فردی از جمله عوامل تأثیرگذار بر این مهم است (۷). به لحاظ شخصیتی و فردی، زوجینی که از آرامش روانی و درک و همدلی بیش‌تری برخوردارند؛ اعتمادبه‌نفس بیش‌تری دارند و به سبب برخورداری از روابط اجتماعی گسترده‌تر، از حمایت‌های اجتماعی و سرمایه‌های روان‌شناختی بیش‌تری نیز برخوردار و با تنیدگی‌ها کم‌تر مواجه می‌شوند (۸ و ۹) احتمال درک موفقیت تعریف شده است (۱۰). تاکنون چهار مؤلفه اصلی شامل خودکارآمدی[۶] (با تأکیدی بر تعهد و تلاش برای موفقیت در کارها و وظایف چالش‌برانگیز)، خوش‌بینی[۷] (مثبت‌نگری، مبتنی بر اسناد مثبت درباره مثبت درباره موفقیت‌های حال و آینده)، امیدواری[۸] (نشان دادن مقاومت در راه رسیدن اهداف و تغییر مسیر دستیابی به اهداف) و تاب‌آوری[۹] (انعطاف‌پذیری و پایداری در زمان مواجهه با سختی‌ها و مشکلات) معرفی شده است. معروف‌ترین بنیان نظری درباره پیوند یافتن مؤلفه‌های سرمایهٔ روان‌شناختی با رضایت از زندگی و سپس رضایت زناشویی نظریه منابع روان‌شناختی[۱۰] است (۱۱ و۱۲). بر اساس این نظریه، مؤلفه‌های سرمایهٔ روان‌شناختی بیش از آنکه یک سازه سطحی با کارکردهای جزئی در سطح رفتار و شناخت انسان‌ها باشند، منبعی پایه، محوری و بسط پذیر هستند که در تمامی لحظات برای عمل در موقعیت‌های مختلف با فرد همراهی می‌کنند و سپس احساس شادکامی، رضایت و موفقیت را به وجود می‌آورند (۱۲). چنین توان تعمیم‌یافته‌ای برای سرمایهٔ روان‌شناختی، این سازه را در موقعیتی قرار می‌دهد تا بتواند رضایت از زندگی و رضایت از روابط زناشویی را تحت تأثیر قرار دهند. همچنین از دیدگاه نظریه منابع روان‌شناختی، نقش سرمایهٔ روان‌شناختی در رضایت از زندگی و رضایت زناشویی در کارکردهای عاطفی و شناختی این پدیده نیز ریشه دارند (۱۳).

در این میان برخی از پژوهش‌گران بر نقش خانواده و روابط عاطفی بین اعضاء آن و حمایت‌های روانی و اجتماعی آن‌ها از یکدیگر و تأثیری که این عواطف و روابط صمیمانه و نزدیک بر کاستن از میزان انرژی صرف شده توسط فرد و تخصیص آن به نقش‌های

فصلنامه خانواده و بهداشت، دوره یازدهم، شماره دوم، تابستان ۱۴۰۰، پیاپی (۲)۲۸ ص ۱۲۰-۱۰۴
Family and health Quarterly, vol11, Issue 2, Summer 2021, ISSN: 2322-3065
http://journals.iau-astara.ac.ir, D.O.R: 20.1001.1.23223065.1400.11.2.8.3

پرخواست‌تر و در نتیجه بروز فشار و تعارض کم‌تر در پی دارد و به‌ویژه بر حمایت زوجین از یکدیگر، وجود یک رابطه خوب و صمیمی میان همسران، کاهش تنش‌های ازدواج و تعارض و افزایش سازگاری میان آن‌ها تأکید می‌کنند (۱۴). مدل میانجیگری استرس کوهن و ویلز (۱۵) استرس فرض می‌کند که شخصیت بر کمیت، سطح، یا احساس عوامل استرس‌زا تأثیر می‌گذارد، که به‌نوبه خود نشانگان روانی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. مدل‌های آسیب‌پذیری استرس که فرض می‌کنند که تعامل از استرس و شخصیت پیش‌زمینه‌ای فرد منجر به توسعه آسیب‌شناسی روانی می‌شود، مدل‌های تعدیل‌کنندگی استرس پیشنهاد می‌کنند که یک شخصیت محافظ، در برابر وقایع زندگی مقاوم است و تعامل شخصیت حفاظت کننده و استرس به‌طور منفی پیش‌بینی کننده نشانگان روانی است. همچنین این مدل ادعا می‌کند که حمایت اجتماعی یک عامل حفاظتی در برابر مشکلات زندگی است. حمایت اجتماعی سیستم عقیدتی مهمی برای ادراک اعتمادبه‌نفس، حمایت در دسترس و قابل‌اعتماد از جانب همسالان و دیگران است (۱۶).

حمایت اجتماعی ادراک‌شده که از نظر کوهن (۱۷) حمایت اجتماعی ادراک‌شده، برآورد فرد از حمایت را می‌سنجد؛ صرف‌نظر از این‌که چنین حمایتی دریافت شده است یا نه، درحالی‌که حمایت اجتماعی واقعی، بیش‌تر متمرکز بر گزارش فرد از حمایتی است که در واقع گرفته است، تعریف شده است، به‌عنوان راهبردی سازش‌یافته پیامدهای مثبت و طولانی‌مدت دارد. افرادی که به دلیل تعاملات سازنده‌تر از حمایت اجتماعی بالاتر بهره برده از سبک‌های حل مسئله منطقی‌تر برخوردارند (۱۸).

مدل نیازهای انسان[۱۶] برتون[۱۷] (۱۹۸۶) در زمینه الگوی نیازهای انسان از اهمیت بالایی برخوردار است. او استدلال می‌کند وقتی‌که یک فرد (یکی از همسران) از نیازهای اساسی خود به هویت، امنیت، به رسمیت شناختن یا مشارکت برابر در زندگی زناشویی سلب شود، تعارض در بلندمدت رخ می‌دهد که اجتناب‌ناپذیر نیز است. برای برطرف کردن چنین تعارضی ضروری است که نیازهای تهدیدآمیز شناسایی شود و متعاقباً بازسازی روابط یا سیستم اجتماعی به شکلی صورت گیرد که نیازهای هر دو زوج برطرف شود. بنابراین می‌توان گفت زوجین با دارا بودن حمایت اجتماعی به‌عنوان یکی از نیازهای اساسی‌شان بتوانند بهتر از حل مشکلات برآید؛ چون می‌داند که در مواقع لزوم می‌تواند از این حمایت بهره‌مند می‌شود. دریافت حمایت اجتماعی ادراک‌شده می‌تواند باعث افزایش میزان امیدواری شود (۱۹)؛ بر خودکارآمدی به‌عنوان یکی از عوامل اجتماعی اثر پذیرد و اثر بگذارد (۲۰). افراد خوش‌بین نسبت به افراد بدبین اجتماعی‌ترند، از مهارت‌های بین‌فردی مطلوب‌تری برخوردارند، معاشرتی هستند و به‌راحتی می‌توانند یک شبکه اجتماعی حمایت‌گر در اطراف خود ایجاد نمایند (۲۱). تاب‌آوری نشان‌دهنده توانایی انعطاف‌پذیر فرد در تنظیم سطوح کنترل در شرایط متفاوت و مقابله مؤثر و کارآمد در برخورد با عوامل فشارزا و چالش‌ها است. تاب‌آوری منابع مقابله‌ای انسان مانند خودپنداره، خوش‌بینی، راهبردهای مقابله‌ای و روابط اجتماعی مطلوب را در برمی‌گیرد (۲۲).

در پژوهش گل‌پرور، قاسمی و مصاحبی (۲۳) خودکارآمدی، امیدواری، تاب‌آوری، خوش‌بینی با رضایت زناشویی رابطه مستقیم و معنادار داشتند. زمانی‌زاد، باباپور و صبوری (۲۴) پیشنهاد کردند ساختار مرکزی سرمایهٔ روان‌شناختی که نشان‌گر مجموعه‌ای از منابع و سازوکارهای مناسب است می‌تواند سلامت را ارتقا دهد. این سلامت ارتقایافته می‌تواند در موقعیت‌های تعارضی به‌عنوان یک منبع و مجموعه‌ای از توانایی‌های حل مسئله و حل تعارض عمل کند و به فرد در غلبه بر موقعیت‌های تعارضی و استفاده صحیح از توانایی‌های شناختی و اجتماعی کمک کند.

در یک جمع‌بندی، «تعارض» یک جنبه اجتناب‌ناپذیر ارتباطات انسانی است. هنگامی‌که دو نفر با یک‌دیگر صمیمی می‌شوند، احتمال بیش‌تری وجود دارد که تعارض را تجربه کنند؛ چراکه در خلال یک ارتباط خصوصی، عادت‌ها یا تفاوت‌ها بارزتر می‌شوند و می‌توانند آزاردهنده باشند. هرچند تعارض، برای رابطه زناشویی خطرناک نیست، چگونگی مواجهه همسران با آن می‌تواند خطرساز باشد. تعارض، نوعی کشمکش و درگیری است. وقتی برای یکی از همسران، انجام کار، گفتن حرف و یا داشتن فکر و

احساس در زمینه مسئله‌ای خاص، مهم و ارزش‌مند باشد و برای دیگری چنین نباشد، همسران دچار اختلاف‌سلیقه یا اختلاف‌نظر می‌شوند و این، «تعارض» در ارتباط و فرآیند تفاهم را نشان می‌دهد. ناتوانی در تحمل نظر یا سلیقه مخالف، می‌تواند پیامدی فراتر از مشاجره ساده و گذرا داشته باشد و مجموعه‌ای از الگوهای رفتاری بین زن و شوهر ایجاد کند که نتیجه آن خصومت و روابط آشفته باشد. بنابراین دارا بودن مهارت‌های لازم برای رویارویی با تعارض ضروری است. به نظر می‌رسد سرمایهٔ روان‌شناختی از رضامندی زوجین و حمایت اجتماعی ادراک‌شده اثر می‌پذیرد و بر حل تعارض اثر می‌گذارد و همچنین رضامندی و حمایت اجتماعی ادراک‌شده اثر مستقیم نیز بر حل تعارض دارد. ازاین‌رو هدف پژوهش حاضر با نگاهی بر آن‌چه مرور شد پاسخ‌گویی به سؤال زیر بود:

- آیا رضامندی زناشویی و حمایت اجتماعی ادراک‌شده با میانجیگری سرمایهٔ روان‌شناختی پیش‌بینی‌کننده حل تعارض افراد متأهل هستند؟

روش پژوهش:

پژوهش توصیفی از نوع همبستگی و هدف پژوهش بنیادی بود. جامعه آماری پژوهش شامل تمام افراد متأهل دانشگاه آزاد اسلامی واحدهای تهران شمال، تهران جنوب، تهران مرکز، تهران غرب، تهران شرق و علوم تحقیقات در سال ۱۳۹۷ بودند. حجم نمونه بر اساس اصول مدل‌یابی معادلات ساختاری تعیین شد. با توجه به تعداد پارامترها به ازای هر پارامتر ۷ شرکت‌کننده و حجم نمونه معادل ۲۴۵ نفر برآورد شد که با بیش برآورد به ۲۷۰ نفر رسید. به روش نمونه‌گیری تصادفی ۲ مرحله‌ای به‌طور تصادفی ۲ واحد علوم تحقیقات و تهران مرکز و در نهایت ۲۷۰ نفر به‌صورت در دسترس انتخاب شدند. ملاک‌های ورود به پژوهش شامل تأهل و ۲ سال حداقل طول مدت ازدواج و ملاک‌های خروج از پژوهش عدم زندگی مشترک با شوهر، معلولیت‌ها و بیماری‌های جسمانی مزمن، بیماری‌های شدید روانی و دریافت روان‌درمانی یا دارو در طول سال گذشته بود.د ابزارهای پژوهش عبارت بودند از:

مقیاس چندوجهی حمایت اجتماعی ادراک‌شده[۱۹]. مقیاس چندوجهی حمایت اجتماعی ادراک‌شده توسط زیمت، داهلم، زیمت و فارلی[۲۰] در سال (۱۹۸۸) ساخته شده، یک ابزار خودگزارش‌دهی برای ارزیابی ادراک آزمودنی از کفایت منابع حمایت اجتماعی شامل خانواده، دوستان و افراد مهم در زندگی آزمودنی طراحی و شامل ۱۲ گویه است که در یک طیف لیکرت از «۱= کاملاً مخالفم» تا «۷= کاملاً موافقم» رتبه‌بندی شده است(۲۵). در ایران نتایج تحلیل‌عاملی در پژوهش نصیری و عبدالملکی (۲۶) از سه عامل حمایت خانواده، حمایت افراد مهم و حمایت دوستان حمایت کرد. نصیری و عبدالملکی برای این ابزار ضرایب آلفای کرونباخ را در دامنه‌ای از ۰/۷۴ تا ۰/۷۶ گزارش کردند. در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ برای خرده‌مقیاس‌های خانواده، دوستان و سایرین به ترتیب ۰/۷۲، ۰/۸۳ و ۰/۷۰ به دست آمد.

مقیاس رضامندی زوجیت افروز. مقیاس رضامندی زوجیت توسط افروز در سال ۱۳۸۷ ساخته شده، شامل ۱۱۰ گویه ۱۰ خرده‌مقیاس ۱) مطلوب‌اندیشی همسران؛ ۲) رضایت زناشویی؛ ۳) رفتارهای شخصی؛ ۴) رفتارهای ارتباطی و اجتماعی؛ ۵) روش حل مسئله؛ ۶) امور مالی و فعالیت‌های اقتصادی؛ ۷) احساسات و رفتار مذهبی؛ ۸) روش فرزندپروری؛ ۹) اوقات فراغت؛۱۰) نحوهٔ تعامل را در یک طیف لیکرت ۴درجه‌ای از کاملاً موافقم= ۳، موافقم= ۲، مخالفم=۱ تا کاملاً مخالفم= ۰ مورد ارزیابی قرار می‌دهد. محبی، قاسم‌زاده، فرزاد و افروز برای این ابزار ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۸ و همبستگی این ابزار را با پرسشنامه رضایت زناشویی انریچ ساخته السون، مک کوبین، موکسن، لارسن و ویلسون[۲۱] ۱۹۸۹ برابر با ۰/۴۳ گزارش کردند(۲۷). در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ برای خرده‌مقیاس‌های مطلوب‌اندیشی همسران، رضایت زناشویی، رفتارهای شخصی، رفتارهای ارتباطی و

فصلنامه خانواده و بهداشت، دوره یازدهم، شماره دوم، تابستان ۱۴۰۰، پیاپی (۲)۲۸ ص ۱۲۰-۱۰۴
Family and health Quarterly, vol11, Issue 2, Summer 2021, ISSN: 2322-3065
http://journals.iau-astara.ac.ir, D.O.R: 20.1001.1.23223065.1400.11.2.8.3

اجتماعی، روش حل مسئله، مسائل اقتصادی، احساسات و رفتار مذهبی، روش فرزندپروری، اوقات فراغت و نحوه تعامل به ترتیب ۰/۸۳، ۰/۷۶، ۰/۸۵، ۰/۸۲، ۰/۶۳، ۰/۷۳، ۰/۶۹، ۰/۷۹، ۰/۷۵ و ۰/۸۱ به دست آمد.

پرسشنامهٔ سرمایهٔ روان‌شناختی[۲۲]: این پرسشنامه ۲۴ گویه‌ای توسط لوتانز و همکاران در سال (۲۰۰۷) ساخته شد و ۴ خرده‌مقیاس دارد. خرده‌مقیاس خودکارامدی، امیدواری، تاب‌آوری و خوش‌بینی در طیف لیکرت ۶درجه‌ای کاملاً مخالفم= ۱، مخالفم= ۲، تا حدودی مخالفم= ۳، تا حدودی موافقم= ۴، موافقم= ۵، تا کاملاً موافقم= ۶ ارزیابی می‌شود (۲۸). صرامی فروشانی و همکاران نیز برای این ابزار ضرایب آلفای کرونباخ را در دامنه‌ای از ۰/۸۵ تا ۰/۸۹ گزارش کردند و با استفاده از تحلیل‌عاملی پرسشنامه سرمایهٔ روان‌شناختی به چهار عامل مجزای امید، تاب‌آوری، خوش‌بینی و خودکارآمدی دست یافتند (۲۹). در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ برای خرده‌مقیاس‌های خودکارامدی، امیدواری، تاب‌آوری و خوش‌بینی به ترتیب ۰/۷۸، ۰/۷۴، ۰/۷۲ و ۰/۷۵ به دست آمد.

پرسشنامه حل تعارض[۲۳]: این پرسشنامه توسط مک‌کللان[۲۴] در سال ۱۹۹۷ ساخته شد و شامل ۴۰ گویه و ۱۰ خرده‌مقیاس است. خرده‌مقیاس تعارض امر طبیعی، فضا و موقعیت، شفافیت، توجه به نیازها، ایجاد رابطه مثبت، تمرکز بر آینده، سود متقابل، هدف‌گذاری، ایجاد توافق و ملاحظه‌کاری در طیف لیکرت ۵ درجه‌ای از تقریباً هرگز تا تقریباً همیشه ارزیابی می‌شود (۳۰). اکرمی و احمدوند برای این ابزار ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۳ و ساختار ۱۰ عاملی این پرسشنامه را با استفاده از تحلیل‌عاملی تأیید کردند(۳۱). در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ برای خرده‌مقیاس‌های تعارض امر طبیعی، فضا و موقعیت، شفافیت، توجه به نیازها، ایجاد رابطه مثبت، تمرکز بر آینده، سود متقابل، هدف‌گذاری، ایجاد توافق و ملاحظه‌کاری ۰/۶۴، ۰/۶۲، ۰/۶۶، ۰/۶۲، ۰/۵۹، ۰/۵۷، ۰/۶۳، ۰/۵۵، ۰/۶۱ و ۰/۶۴ به دست آمد.

پس از هماهنگی با حراست دانشگاه‌ها دانشجویان داوطلب به همکاری وارد پژوهش شدند بدین صورت که با مراجعه به محوطه‌های دانشگاه‌ها از دانشجویان خواسته می‌شد در صورت عدم تمایل به همکاری از دریافت پرسشنامه‌ها خودداری کنند. پس از ارائه توضیحاتی درباره اهداف پژوهش به دانشجویان و چگونگی تکمیل پرسشنامه‌ها هر یک به تنهایی و به دور از دیگران به آن‌ها پاسخ دادند. در این پژوهش جهت توصیف داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی نظیر میانگین و انحراف استاندارد و جهت آزمون فرضیه‌های پژوهش از روش‌های آمار استنباطی نظیر مدل‌یابی معادلات ساختاری به شرط برقراری پیش فرض‌ها استفاده شد.

یافته‌ها:

۱۳۵ نفر (۵۰ درصد) از شرکت کنندگان زن و ۱۳۵ نفر (۵۰ درصد) دیگر مرد بودند. ۱۹ نفر (۷ درصد) از شرکت کنندگان کمتر از ۲۵ سال، ۸۵ نفر (۳۱/۵ درصد) ۲۶ تا ۳۰ سال، ۵۹ نفر(۲۱/۹ درصد) ۳۱ تا ۳۵ سال، ۵۰ نفر (۱۸/۵ درصد) ۳۶ تا ۴۰ سال و ۵۷ نفر (۲۱/۱ درصد) بالاتر از ۴۶ سال داشتند. ۸۶ نفر (۳۱/۹ درصد) از شرکت کنندگان کمتر از ۵ سال و ۱۸۴ نفر (۶۸/۱ درصد) دیگر بیشتر از ۶ سال سابقه زندگی مشترک با همسر خود داشتند. میزان تحصیلات ۱۹ نفر (۷ درصد) از شرکت کنندگان دیپلم، ۲۰۹ نفر (۷۷/۴ درصد) لیسانس، ۳۷ نفر (۱۳/۷ درصد) فوق لیسانس و ۵ نفر (۱/۹ درصد) دکتری بود.

جدول ۱. کشیدگی، چولگی، عامل تورم واریانس و ضریب تحمل متغیرهای پژوهش

Table 1. Kurtosis, skewness, inflation variance and tolerance factor of research variables

متغیر	چولگی	کشیدگی	ضریب تحمل	تورم واریانس
رضامندی زناشویی - مطلوب‌اندیشی همسر	-۰/۵۳۴	۱/۶۰۰	۰/۲۷۹	۳/۵۸۶
رضامندی زناشویی - رضایت زناشویی	-۰/۶۵۶	۱/۴۱۶	۰/۲۵۸	۳/۸۷۹
رضامندی زناشویی - رفتارهای شخصی	-۰/۰۲۴	۰/۶۷۲	۰/۴۴۴	۲/۲۵۰
رضامندی زناشویی - رفتارهای اجتماعی	-۰/۰۲۰	۱/۳۵۲	۰/۲۱۶	۴/۶۳۵
رضامندی زناشویی - حل مسئله	۰/۱۷۱	۰/۲۶۱	۰/۵۳۷	۱/۸۶۲
رضامندی زناشویی - مسائل اقتصادی	-۰/۳۵۲	۱/۳۸۷	۰/۳۸۴	۲/۶۰۷
رضامندی زناشویی - احساسات و مذهب	۰/۱۲۵	۱/۳۰۶	۰/۳۶۷	۲/۷۲۴
رضامندی زناشویی - فرزندپروری	-۰/۲۳۳	۱/۴۷۷	۰/۲۸۶	۳/۴۹۳
رضامندی زناشویی - اقات فراغت	-۰/۳۶۴	۱/۲۷۱	۰/۲۷۵	۳/۶۳۹
رضامندی زناشویی - نحوه تعامل	-۰/۴۵۷	۱/۴۷۱	۰/۲۱۷	۴/۶۱۳
حمایت اجتماعی- خانواده	-۱/۲۰۷	۰/۸۷۶	۰/۴۰۸	۲/۴۷۸
حمایت اجتماعی- دوستان	-۱/۲۸۵	۱/۳۵۹	۰/۶۴۵	۱/۵۴۹
حمایت اجتماعی- سایرین	-۱/۱۴۵	۱/۱۱۳	۰/۴۰۲	۲/۴۸۷
سرمایهٔ روان‌شناختی- خودکارآمدی	-۰/۴۰۵	۰/۴۷۳	۰/۵۶۲	۱/۷۸۰
سرمایهٔ روان‌شناختی- امیدواری	-۰/۱۴۰	-۰/۰۳۰	۰/۴۷۶	۲/۱۰۰
سرمایهٔ روان‌شناختی- تاب‌آوری	۰/۰۵۹	-۰/۰۷۶	۰/۴۹۸	۲/۰۰۷

فصلنامه خانواده و بهداشت، دوره یازدهم، شماره دوم، تابستان ۱۴۰۰، پیاپی (۲)۲۸ ص ۱۲۰-۱۰۴
Family and health Quarterly, vol11, Issue 2, Summer 2021, ISSN: 2322-3065
http://journals.iau-astara.ac.ir, D.O.R: 20.1001.1.23223065.1400.11.2.8.3

سرمایهٔ روان‌شناختی- خوش‌بینی	-۰/۱۱۲	۰/۶۰۸	۰/۴۸۳	۲/۰۷۰
حل تعارض- تعارض امر طبیعی	-۰/۰۸۱	-۰/۱۱۰	متغیر ملاک	متغیر ملاک
حل تعارض- فضا و موقعیت	-۰/۴۰۷	۰/۴۱۲	متغیر ملاک	متغیر ملاک
حل تعارض- شفافیت	-۰/۰۵۵	-۰/۰۳۲	متغیر ملاک	متغیر ملاک
حل تعارض- توجه به نیازها	-۰/۲۷۶	-۰/۱۳۱	متغیر ملاک	متغیر ملاک
حل تعارض- ایجاد رابطه مثبت	-۰/۴۱۹	۰/۴۴۰	متغیر ملاک	متغیر ملاک
حل تعارض- تمرکز بر آینده	۰/۳۲۲	۰/۶۲۰	متغیر ملاک	متغیر ملاک
حل تعارض- سود متقابل	-۰/۱۶۵	۰/۶۱۱	متغیر ملاک	متغیر ملاک
حل تعارض- هدف گذاری	۰/۰۰۸	۰/۰۳۰	متغیر ملاک	متغیر ملاک
حل تعارض- ایجاد توافق	۰/۱۹۰	۰/۳۲۷	متغیر ملاک	متغیر ملاک
حل تعارض- ملاحظه کاری	-۰/۲۲۵	۰/۰۱۰	متغیر ملاک	متغیر ملاک

جدول ۱ نشان می‌دهد توزیع داده های تک متغیری در پژوهش حاضر نرمال است، زیرا که شاخص های مربوط به چولگی و کشیدگی هیچ کدام از متغیرهای پژوهش خارج از محدود ۲ ± نیست. همچنین ارزیابی مقادیر ضریب تحمل و تورم واریانس نشان می‌دهد که مفروضه هم خطی بودن در بین متغیرهای پیش بین برقرار است. زیرا که ضریب تحمل و تورم واریانس متغیرهای پیش بین به ترتیب بزرگتر از ۰/۱ و کوچک تر از ۱۰ بود.

در مدل اندازه گیری پژوهش حاضر حاضر چنین فرض شده بود که متغیر مکنون رضامندی زناشویی به وسیله نشانگرهای مطلوب‌اندیشی همسر، رضایت زناشویی، رفتارهای شخصی، رفتارهای اجتماعی، حل مسئله، مسائل اقتصادی، احساسات و مذهب، فرزندپروری، اقات فراغت و نحوه تعامل، متغیر مکنون حمایت اجتماعی ادراک‌شده به وسیله نشانگرهای حمایت خانواده، حمایت دوستان و حمایت سایرین، متغیرمکنون سرمایهٔ روان‌شناختی به وسیله نشانگرهای خودکارآمدی، امیدواری، تاب‌آوری و خوش‌بینی و متغیر مکنون حل تعارض به وسیله نشانگرهای تعارض امر طبیعی، فضا و موقعیت، شفافیت، فضا و

موقعیت توجه به نیازها، ایجاد رابطه مثبت، تمرکز بر آینده، سود متقابل، هدف گذاری، ایجاد توافق، ملاحظه کاری سنجیده می‌شود. حال سؤال این بود که آیا مدل اندازه گیری پژوهش با داده های گردآوری‌شده برازش دارد؟

جدول ۲. شاخص های برازندگی مدل اندازه گیری اولیه و اصلاح شده

Table 2. Fitness indices of the initial and modified measurement model

شاخص های برازندگی	χ^2	(df/ χ^2)	CFI	GFI	AGFI	RMSEA
مدل اندازه گیری اولیه	۷/۸۲۲۸	۲/۲۹	/۹۰۸۰	/۸۷۵۰	/۸۳۷۰	۰/۰۷۲
اصلاح اول(کوواریانس بین نشانگرهای فضا و موقعیت و شفافیت)	۶/۶۹۶۳	۲/۱۰	/۹۲۲۰	/۸۹۱۰	۰/۸۵۶	۰/۰۶۴
اصلاح دوم(کوواریانس بین نشانگرهای شفافیت و ایجاد رابطه مثبت)	۶/۷۴۲۴	۱/۹۸	/۹۳۰۰	/۹۰۵۰	۰/۸۶۴	۰/۰۵۸
نقاط برش قابل قبول	۰/۰۵>	۵<	۰/۹۰>	۰/۹۰>	۰/۸۵>	<۰/۰۸

جدول ۲ نشان می‌دهد بعد از دو مرحله اصلاح مدل اندازه گیری، در نهایت شاخص هایی به دست آمد که نشان می‌دهد مدل اندازه گیری با داده های گردآوری شـــده برازش قابل قبول دارد. بدین ترتیب بر اســـاس شـــاخص های برازندگی حاصـــل از تحلیل‌عاملی تاییدی در ارزیابی مدل اندازه گیری پژوهش چنین نتیجه‌گیری شد که متغیرهای مشاهده شده از توان لازم برای اندازه گیری متغیرهای مکنون متناظر خود برخوردارند.

جدول ۳. پارامترهای مدل اندازه گیری پژوهش در تحلیل‌عاملی تأییدی

Table 3. Parameters of research measurement model in confirmatory factor analysis

متغیر مکنون- نشان‌گر	β	SE	C.R
رضامندی زناشویی - مطلوب‌اندیشی همسر	۰/۸۳۵	۰/۰۳۳	۲۵/۳۰**
رضامندی زناشویی - رضایت زناشویی	۰/۸۵۹	۰/۰۲۵	۳۴/۳۶**
رضامندی زناشویی - رفتارهای شخصی	۰/۶۹۷	۰/۰۸۰	۸/۷۱**
رضامندی زناشویی - رفتارهای اجتماعی	۰/۸۹۴	۰/۰۲۴	۳۷/۲۵**
رضامندی زناشویی - حل مسئله	۰/۶۲۸	۰/۰۵۰	۱۲/۵۶**
رضامندی زناشویی - مسائل اقتصادی	۰/۷۵۵	۰/۰۴۴	۱۷/۱۶**
رضامندی زناشویی - احساسات و مذهب	۰/۷۹۷	۰/۰۳۲	۲۴/۹۰**
رضامندی زناشویی - فرزندپروری	۰/۸۳۲	۰/۰۳۳	۲۵/۲۱**
رضامندی زناشویی - اقات فراغت	۰/۸۵۴	۰/۰۲۴	۳۵/۵۸**

فصلنامه خانواده و بهداشت، دوره یازدهم، شماره دوم، تابستان ۱۴۰۰، پیاپی (۲)۲۸ ص ۱۲۰-۱۰۴

Family and health Quarterly, vol11, Issue 2, Summer 2021, ISSN: 2322-3065

http://journals.iau-astara.ac.ir, D.O.R: 20.1001.1.23223065.1400.11.2.8.3

رضامندی زناشویی - نحوه تعامل	۰/۸۸۵	۰/۰۲۰	۴۴/۲۵**
حمایت اجتماعی- خانواده	۰/۸۴۶	۰/۰۵۷	۱۴/۸۴**
حمایت اجتماعی- دوستان	۰/۵۸۵	۰/۰۶۵	۹/۰۲**
حمایت اجتماعی- سایرین	۰/۸۴۰	۰/۰۴۸	۱۷/۵۱**
سرمایهٔ روان‌شناختی- خودکارآمدی	۰/۶۳۰	۰/۰۶۹	۹/۱۳**
سرمایهٔ روان‌شناختی- امیدواری	۰/۷۹۶	۰/۰۳۴	۲۳/۴۱**
سرمایهٔ روان‌شناختی- تاب‌آوری	۰/۷۰۸	۰/۰۵۵	۱۲/۸۷**
سرمایهٔ روان‌شناختی- خوش‌بینی	۰/۷۵۷	۰/۰۴۴	۱۷/۲۰**
حل تعارض- تعارض امر طبیعی	۰/۵۵۷	۰/۰۵۴	۱۰/۳۱**
حل تعارض- فضا و موقعیت	۰/۳۹۲	۰/۰۷۳	۵/۳۶**
حل تعارض- شفافیت	۰/۵۲۸	۰/۰۵۸	۹/۱۰**
حل تعارض- توجه به نیازها	۰/۴۵۸	۰/۰۶۴	۷/۱۶**
حل تعارض- ایجاد رابطه مثبت	۰/۴۹۷	۰/۰۵۸	۸/۵۷**
حل تعارض- تمرکز بر آینده	۰/۵۸۵	۰/۰۵۱	۱۱/۴۷**
حل تعارض- سود متقابل	۰/۴۵۳	۰/۰۶۹	۶/۵۶**
حل تعارض- هدف گذاری	۰/۷۱۴	۰/۰۳۹	۱۸/۳۱**
حل تعارض- ایجاد توافق	۰/۶۱۵	۰/۰۵۰	۱۲/۳۰**
حل تعارض- ملاحظه کاری	۰/۷۷۳	۰/۰۳۶	۲۱/۴۷**

$P^{**} < ۰/۰۱$

جدول ۳ نشان می‌دهد همه متغیرهای مشاهده شده به صورت قابل قبول و معنادار متغیر مکنون متناظر خود را اندازه گیری می‌کند.

جدول ۴. ضرایب مسیر بین رضامندی زناشویی، حمایت اجتماعی ادراک‌شده، سرمایهٔ روان‌شناختی و حل تعارض در همسران

Table 4. Path coefficients between marital satisfaction, perceived social support, psychological capital and conflict resolution in spouses

متغیرهای پیش بین	b	SE	β	t
ضریب مسیر مستقیم سرمایهٔ روان‌شناختی ← حل تعارض	۰/۲۵۴	۰/۰۸۲	۰/۴۶۲	۳/۰۹۷**
ضریب مسیر مستقیم حمایت اجتماعی ← سرمایهٔ روان‌شناختی	۰/۴۴۴	۰/۱۰۳	۰/۴۱۱	۴/۳۲**
ضریب مسیر مستقیم رضامندی زناشویی ← سرمایهٔ روان‌شناختی	۰/۲۱۸	۰/۰۸۹	۰/۳۲۱	۲/۴۵*
ضریب مسیر مستقیم حمایت اجتماعی ← حل تعارض	۰/۰۷۹	۰/۰۴۹	۰/۱۳۴	۱/۶۱
ضریب مسیر مستقیم رضامندی زناشویی ← حل تعارض	۰/۰۷۰	۰/۰۳۴	۰/۱۸۷	۲/۰۶*
ضریب مسیر غیرمستقیم حمایت اجتماعی ← حل تعارض	۰/۱۱۳	۰/۰۳۷	۰/۱۹۰	۳/۰۵**

ضریب مسیر غیرمستقیم رضامندی زناشویی←حل تعارض	۰/۰۵۵	۰/۰۲۵	۰/۱۴۸	۲/۲۰*
ضریب مسیر کل حمایت اجتماعی← حل تعارض	۰/۱۹۲	۰/۰۴۹	۰/۳۲۳	۳/۹۱**
ضریب مسیر کل رضامندی زناشویی←حل تعارض	۰/۱۲۵	۰/۰۴۰	۰/۳۳۶	۳/۱۳**

*P <۰/۰۵ و **P <۰/۰۱

جدول ۴ نشان می‌دهد که ضریب مسیر بین سرمایهٔ روان‌شناختی و حل تعارض مثبت و در سطح ۰/۰۱ معنادار است (P<۰/۰۱، β=۰/۴۶۲). براین اساس چنین نتیجه‌گیری شد که سرمایهٔ روان‌شناختی به صورت مثبت و معنادار حل تعارض را در افراد متأهل پیش‌بینی می‌کند. ضریب مسیر کل (مجموع ضرایب مسیر مستقیم و غیرمستقیم) بین رضامندی زناشویی و حل تعارض مثبت و در سطح ۰/۰۱ معنادار است (P<۰/۰۱، β=۰/۳۳۶). براین اساس چنین نتیجه‌گیری شد که همسان همسری به صورت مثبت و معنادار حل تعارض را در افراد متأهل پیش‌بینی می‌کند. ضریب مسیر کل بین حمایت اجتماعی ادراک‌شده و حل تعارض مثبت و در سطح ۰/۰۱ معنادار است (P<۰/۰۱، β=۰/۳۲۳). براین اساس چنین نتیجه‌گیری شد که حمایت اجتماعی ادراک‌شده به صورت مثبت و معنادار حل تعارض را در افراد متأهل پیش‌بینی می‌کند. ضریب مسیر غیرمستقیم بین رضامندی زناشویی و حل تعارض مثبت و در سطح ۰/۰۵ معنادار است (P<۰/۰۵، β=۰/۱۴۸). براین اساس چنین نتیجه‌گیری شد که سرمایهٔ روان‌شناختی به صورت مثبت و معنادار رابطه بین رضامندی زناشویی و حل تعارض را در افراد متأهل میانجیگری می‌کند. ضریب مسیر غیرمستقیم بین حمایت اجتماعی ادراک‌شده و حل تعارض مثبت و در سطح ۰/۰۱ معنادار است (P<۰/۰۱، β=۰/۱۹۰). براین اساس، چنین نتیجه‌گیری شد که سرمایهٔ روان‌شناختی به صورت مثبت و معنادار رابطه بین حمایت اجتماعی ادراک‌شده و حل تعارض را در افراد متأهل میانجیگری می‌کند.

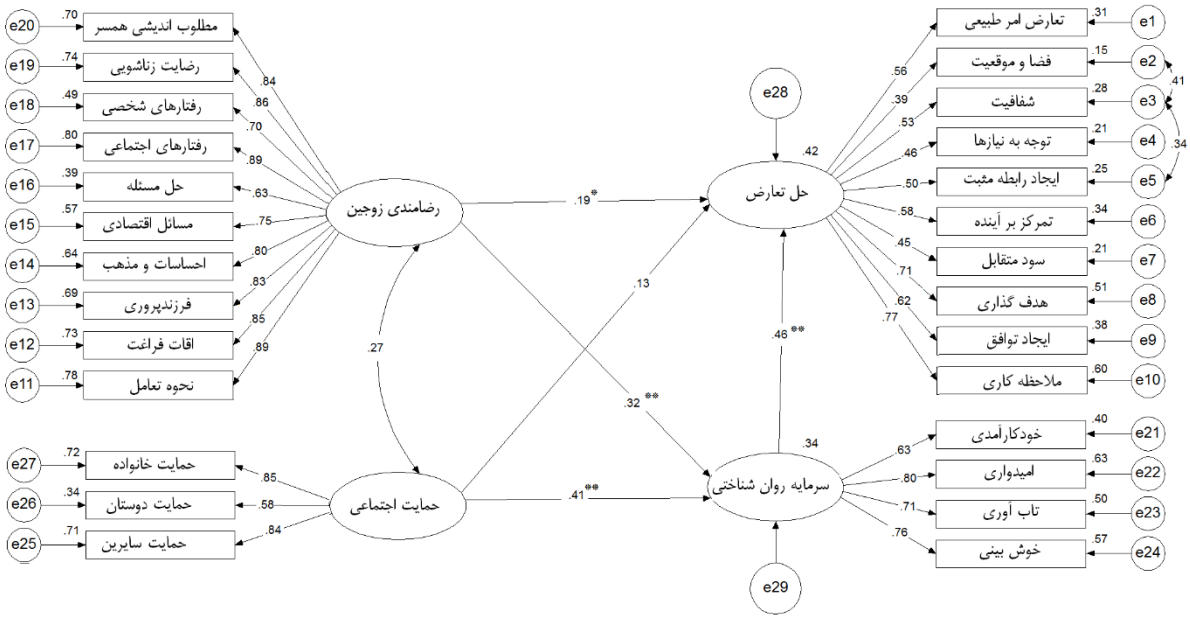

شکل ۱. مدل ساختاری پژوهش

Figure 1. Structural model of research

همچنان که در شکل فوق ملاحظه می‌شود مجموع مجذور همبستگی‌های چندگانه برای متغیر حل تعارض برابر با ۰/۴۲ و برای متغیر سرمایهٔ روان‌شناختی برابر با ۰/۳۴ به دست آمده است. این یافته بیانگر آن است که حمایت اجتماعی ادراک‌شده، رضامندی زناشویی و سرمایهٔ روان‌شناختی ۴۲ درصد از واریانس حل تعارض را تبیین می‌کنند. همچنین می‌توان چنین گفت که حمایت اجتماعی ادراک‌شده و رضامندی زناشویی ۳۴ درصد از واریانس سرمایهٔ روان‌شناختی را در افراد متأهل تبیین می‌کند.

فصلنامه خانواده و بهداشت، دوره یازدهم، شماره دوم، تابستان ۱۴۰۰، پیاپی (۲)۲۸ ص ۱۲۰-۱۰۴
Family and health Quarterly, vol11, Issue 2, Summer 2021, ISSN: 2322-3065
http://journals.iau-astara.ac.ir, D.O.R: 20.1001.1.23223065.1400.11.2.8.3

بحث و نتیجه‌گیری:

نتایج پژوهش حاضر نشان داد سرمایهٔ روان‌شناختی به صورت مثبت و معنادار رابطه بین رضامندی زناشویی و حل تعارض را در افراد متأهل میانجیگری می‌کند. سرمایهٔ روان‌شناختی به صورت مثبت و معنادار رابطه بین حمایت اجتماعی ادراک‌شده و حل تعارض را در افراد متأهل میانجیگری می‌کند.

در تبیین نقش میانجیگر سرمایهٔ روان‌شناختی در رابطه بین رضامندی زناشویی و حل تعارض را در افراد متأهل باید گفت زوجین رضامند از میزان بالای سرمایه اجتماعی برخوردارند یعنی مجموعه‌ای از منابع و ذخایر ارزشمندی که به صورت ذاتی و نهفته در ذات روابط اجتماعی گروه‌های نخستین، ثانوی و در سازمان اجتماعی جامعه وجود دارد. سرمایه اجتماعی زوجین نیز با فراهم آوردن احساس امنیت و نظام اخلاقی، ارزشی و هنجاری مشترک، افزایش تعاون و همکاری در بین آن‌ها، همگرایی ذهنی و همبستگی آن‌ها را تقویت می‌کند و رضامندی زناشویی را افزایش می‌دهد و در نهایت باعث ارتقای توان‌مندی‌های آن‌ها می‌شود و احتمال موفقیت آن‌ها را افزایش می‌دهد (۳۲) و بدین‌صورت سرمایهٔ روان‌شناختی زوجین را ارتقا می‌دهد.

مؤلفه‌های سرمایهٔ روان‌شناختی در صورتی که بتوانند به اندازه کافی موجب غلبه بر عوامل تنش‌زا شوند، به‌عنوان یک منبع روانی ارزش‌مند که نیرو و توانی روانی افراد را به مسیری مثبت و سازنده سوق می‌دهند می‌توانند موجب شوند تا افراد به‌صورت اصولی با نشانه‌های تعارض مقابله کرده؛ همچنان‌که هر یک از مؤلفه‌های سرمایهٔ روان‌شناختی با طیف متنوعی از متغیرهای رفتاری، عملکردی، هیجانی و شناختی که برای رشد و تعالی انسان ضروری هستند، دارای اثر مثبت‌اند (۲۳). زوجین با سرمایهٔ روان‌شناختی بالا برای رسیدن به اهداف مشترک‌شان که از همسانی ویژگی‌های شخصیتی و ارزشی آن‌ها نشئت گرفته، تلاش فراوانی می‌کنند، در رویارویی با موانعی بر سر اهداف آن‌ها قرار می‌گیرند، خوش‌بینانه و تاب‌آورانه ثابت‌قدم هستند. سرمایهٔ روان‌شناختی مجموعه‌ای از توانایی‌های حل مسئله و حل تعارض را برای فرد فراهم می‌آورد و به فرد در غلبه بر موقعیت‌های تعارضی و استفاده صحیح از توانایی‌های شناختی و اجتماعی کمک می‌کند. افرادی که از سرمایهٔ روان‌شناختی پایینی برخوردارند، به هنگام برخورد با مشکل و تعارض‌های روزمره زندگی، به‌واسطه عدم برخورداری از امیدواری و انعطاف‌پذیری به راهبردهای سفت و سخت خود در تعارض‌ها می‌چسبند (۲۴).

امید، نیرویی هیجانی است که تخیل را به سمت موارد مثبت هدایت می‌کند. امید به انسان‌ها انرژی می‌دهد و مجهزشان می‌کند، به‌آسانی برای کار و فعالیت‌های روزمره عمل می‌کند زوجین به دیگران به‌عنوان منابع حمایتی و پایگاه‌هایی که می‌توانند به آن‌ها تکیه نمایند می‌نگرند و به‌راحتی با چالش‌هایی که ممکن است در زندگی‌شان با آن‌ها روبه‌رو شوند سازگار می‌شوند و به موانع خوش‌بینانه می‌نگرند (۱۹). خوش‌بینی به جهت‌گزینی اشاره دارد که در آن معمولاً پیامدهای مثبت موردانتظارند. اگر ادراکات عادی انسان با یک مفهوم مثبت از خود و از کنترل شخصی و یک دیدگاه خوش‌بینانه و امیدوارانه، حتی کاذب، در مورد آینده همراه شود، نه‌تنها در اداره جزر و مد زندگی روزانه، بلکه در کنار آمدن و مقابله مؤثر با حوادث بسیار تنش‌زا و تهدیدزای زندگی، به افراد کمک می‌کند (۳۳). تاب‌آوری یکی از سازه‌های اصلی شخصیت برای فهم انگیزش، هیجان و رفتار (۳۴)، توانایی عبور از دشواری‌ها و غلبه بر شرایط زندگی (۳۵)، قدرت بازگشت و فرایند پویای سازگاری و رشد به شیوه مثبت در برابر شرایط تهدیدکننده و توانایی ترمیم خویشتن (۳۶)، ظرفیت یک سیستم پویا برای سازگاری موفقیت‌آمیز با اختلالات و حفظ نشاط و سلامت روانی در مواجهه با رویدادهای ناخوشایند و سازوکار خود اصلاح‌گری تعریف شده است (۳۷). تاب‌آوری مدل خطی ساده‌ای است که بر اساس آن فرد باید از میان مراحل هماهنگی بیولوژیکی، روانی و معنوی، تعامل با فوریت‌های زندگی،

تخریب‌ها، آمادگی و انتخاب برای انسجام مجدد به صورتی تاب‌آورانه، برگشت به تعادل یا فقدان عبور می‌کند. تاب‌آوری به افراد کمک می‌کند در پی بروز شرایط پر خطر یا پس از عقب‌نشینی، بتوانند سازگار شوند و کارکرد قبلی خود را بازیابند (۳۸).

مطالعات خانواده‌ها نشان داده افراد دارای سرمایهٔ روان‌شناختی بالا نه‌تنها در برابر مشکلات مقاومت و پشتکار به خرج می‌دهند، بلکه به دلیل تسلط فضای عاطفی- شناختی مثبت اغلب راه حل‌های سازنده‌تری را برای حل مشکلات پی‌جویی و به مرحله اجرا درمی‌آورند (۳۹). در یک جمع‌بندی، رضامندی و سازگاری، تخیل مثبت، کنترل شخصی در حوادث، به‌کارگیری مهارت‌ها، شایستگی و حل مسئله احتمالاً نه‌تنها منجر به حل مشکلات در زندگی خانوادگی و زناشویی زوجین بلکه افزایش شیوه‌های مثبت حل تعارض می‌شود.

در تبیین نقش میانجیگر سرمایهٔ روان‌شناختی در رابطه بین حمایت اجتماعی ادراک‌شده و حل تعارض را در افراد متأهل باید گفت همسران از طریق مجموعه‌ای از شبکه‌های مرئی و نامرئی با هم ارزش‌های مشترک اجتماعی را خلق می‌کنند که این ارزش را می‌توان به‌عنوان سرمایه در نظر گرفت. این ارزش‌های مشترک اجتماعی را می‌توان با هنجارهایی نظیر حمایت‌گری، اعتماد و مشارکت سنجید. خانواده‌ای که از سرمایه اجتماعی بالایی برخوردار باشد، افزایش اعتماد و مشارکت را به دنبال خواهد داشت و افزایش این ابعاد باعث بهبود روابط و اعتماد بین همسران خواهد شد. حس امنیت، نزدیکی و اعتماد حاکم بر روابط زوجین به صمیمیت و رضایت بیشتر بین آن‌ها منتهی می‌شود بنابراین می‌توان گفت حمایت اجتماعی یک اثر تقلیل‌دهنده را نشان می‌دهد که عمدتاً زمانی که همسران با استرس زیادی مواجه هستند، محافظت‌کننده است و به حل تعارض سازنده آن‌ها کمک می‌کند. در زمینه مقابله کردن، پژوهشگران چنین پیشنهاد کرده‌اند که حمایت اجتماعی یک عامل اساسی از مدل جامع استرس و مقابله کردن است که در مواقع تنش و بحران و اختلافات بین‌فردی میان همسران به آن‌ها در کنار آمدن مفید و حل تعارض کمک می‌کند.

بر اساس نظریه حل تعارض مشارکت و رقابت دویتچ تمایل به مشارکت طرفین در حل تعارض که از میزان رضامندی زناشویی آن‌ها نشئت می‌گیرد و تحت تأثیر عوامل مختلفی از جمله حمایت‌های ادراک‌شده زوجین و سرمایه‌های بالقوه آن‌هاست باعث ایجاد جو اعتماد و درنهایت به گزینه‌های متقابل برای حل‌وفصل منجر می‌شود. از طرف دیگر، رویکرد رقابتی منجر به نتایج برد- باخت می‌شود. این رویکرد تمایل به تشدید خصومت و بی‌اعتمادی بین طرفین دارد و عموماً مخرب تلقی می‌شود. سبک‌های مقابله‌ای ناکارآمد مانند خصومت، واکنش و گوشه‌گیری در کنار آمدن با تنش باعث می‌شود این افراد برای حل اختلافات و تعارضات خود در تعامل‌های زناشویی‌شان راهبرد مناسبی به کار نگیرند و با فرار و اجتناب از مشکلات به سستی روابط خود دامن بزنند و باعث کاهش اعتماد همسر و کیفیت زندگی زناشویی و به ناامیدی نسبت به آینده و بدبینی، ناکارآمدی و عدم تاب‌آوری در یکی یا هر دو زوج‌ها گردند؛ اما حمایت همسران از یکدیگر در کنار آمدن با تنش احتمالاً منجر به خودکارآمدی، امیدواری، تاب‌آوری خوش‌بینی و تجارب مثبت در روابط زناشویی می‌شود (۴۰).

حمایت اجتماعی و سرمایهٔ روان‌شناختی به‌عنوان یکی از قوی‌ترین پیش‌بین کننده‌های حل تعارض در افراد زوجین رضایتمند است و همین نتایج بیانگر برخورداری کم زوجین نارضایتمند از حمایت اجتماعی و سرمایهٔ روان‌شناختی است. به صورتی که هر چه شبکه حمایت اجتماعی فرد بهتر و گسترده‌تر باشد، میزان سرمایهٔ روان‌شناختی نیز بیشتر است و از حل تعارض سازنده بیشتری استفاده می‌کنند. حمایت زوجین از یکدیگر و سرمایهٔ روان‌شناختی چرخ‌های خانواده را روغن‌کاری می‌کند و به اعضای خانواده اجازه می‌دهد به‌سوی آرامش و سکون حرکت کنند، آرامشی که حمایت و سرمایه روان‌شناختی برای زوجین به ارمغان می‌آورد به شکل مطلوبی باعث افزایش رضایت زناشویی زوجین می‌شود. زوجینی که از سطوح حمایت اجتماعی و سرمایه روان‌شناختی بالاتری برخوردارند، رضایت زناشویی بیشتری را تجربه می‌کنند.

فصلنامه خانواده و بهداشت، دوره یازدهم، شماره دوم، تابستان ۱۴۰۰، پیاپی (۲)۲۸ ص ۱۲۰-۱۰۴
Family and health Quarterly, vol11, Issue 2, Summer 2021, ISSN: 2322-3065
http://journals.iau-astara.ac.ir, D.O.R: 20.1001.1.23223065.1400.11.2.8.3

با توجه به این‌که بهترین راه برای کمک به پیشگیری از نارضایتی زناشویی و حل تعارض ناسازنده در همسران، دادن آگاهی و ارتقاء درک افراد از شرایط و متغیرهای زمینه‌ای مرتبط است، در این خصوص می‌توان از طریق آموزش‌های رسمی و غیررسمی مناسب و بالابردن سطح آگاهی افراد و خانواده‌ها فرآیند پیشگیری را در همسران مستعد به فروپاشی خانواده تسریع کرد و پیامدهای متعاقب آن را کاهش داد. نتایج حاضر نشان داد متغیرهای سرمایه اجتماعی اعم از حمایت اجتماعی ادراک‌شده و سرمایهٔ روان‌شناختی به‌خوبی حل تعارض را در همسران پیش‌بینی می‌کنند؛ بنابراین از طریق افزایش مهارت‌های زوجین در فراهم آوردن حمایت اجتماعی برای یکدیگر و آموزش سرمایهٔ روان‌شناختی به آن‌ها می‌توان حل تعارض سازنده را در آن‌ها افزایش داد.

کاربرد پژوهش:

نتایج این بررسی می‌تواند به شناخت بهتر عوامل ایجادکننده حمایت اجتماعی ادراک‌شده، رضامندی زناشویی و سرمایه‌های روان‌شناختی در حل تعارض زناشویی کمک کند.

محدودیت‌های پژوهش:

هر پژوهشی اگرچه در ماهیت به دنبال ارتباط بین عوامل و میزان تأثیر آن است. به‌هرحال در بطن خود یک مجموعه محدودیت‌هایی را خواهد داشت. در این پژوهش از ابزار خودگزارشی برای اندازه‌گیری رضامندی زناشویی استفاده شد که ممکن است افراد به‌صورت آگاهانه و ناآگاهانه سعی در مطلوب جلوه دادن خود کرده باشند. ممکن است ویژگی‌های دموگرافیکی شرکت‌کننده‌ها مانند طبقه اجتماعی- اقتصادی که پژوهشگر کنترلی بر آن‌ها نداشت و در صورت کنترل مستلزم صرف زمان و هزینه بیشتر می‌بود، بر نتایج پژوهش حاضر اثر گذاشته باشند. پیشنهاد می‌شود که پژوهشگران آتی با انجام پژوهش کیفی با به‌کارگیری مصاحبه عمیق به بررسی رضامندی زناشویی همسران و شناسایی عوامل دیگر اثرگذار بر آن بپردازند. پیشنهاد می‌شود پژوهش حاضر در افراد با طبقات اجتماعی- اقتصادی متفاوت صورت گیرد.

تضاد منافع:

بدین‌وسیله نویسندگان عدم وجود تعارض منافع را اعلام می‌دارند.

ملاحظات اخلاقی:

در این پژوهش ملاحظات اخلاقی شامل اخذ رضایت آگاهانه، تضمین حریم خصوصی و رازداری رعایت شد.

منابع:

1. Gonczarowski YA., Nisan N., OstrovskyR Rosenbaum W.. A stable marriage requires communication. Games and Economic Behavior. 2019; 118(2): 626-647.
2. Aftab R., Karbalaee Mohammad Meigouni A..,Taghiloo S.. The mediating role of emotion regulation strategies in relationship between borderline personality and conjugal violence. Quarterly of Applied Psychology.2015; 8(32): 7-27.
3. Özgüç S. Tanrıverdi D.. Relations between depression level and conflict resolution styles, marital adjustments of patients with major depression and their spouses. Archives of Psychiatric Nursing, 2018; 32(3): 337-342.

4.Fathi E, Esmaeili M. Farahbakhsh K. Daneshpour M.. Areas of conflict and strategies of resolving conflicts in satisfied couples. Counseling Culture and Psychotherapy.2016; 6(24): 29-54.

5.Mousavi S F., Dehshiri G.. The role of discrepancy between expectations and reality of marital relationship in marital satisfaction of married people in Tehran. Women's Studies Sociological and Psychological.2015; 13(2): 93-110.

6.Yaghoobi A., Mohammadzadeh S.. Construction and validation of the educational protocol of social perspective-taking and analyzes of its efficacy on couple's conflict resolutions styles. Counseling Culture and Psychotherapy.2017; 28(2): 103-131.

7.Lee WS., McKinnish T.. Locus of control and marital satisfaction: Couple perspectives using Australian data. Journal of Economic Psychology.2019; 74(2): 102-205.

8.Azadian O., Fathi, S.. The study of homogamy among couples in Tehran and its impact on marital satisfaction. Sociology of Women. Journal of Woman and Society.2017; 7(2): 85-104.

9.Newman A., Nielsen I., Smyth R., Hirst G.. Mediating Role of Psychological Capital in the Relationship between Social Support and Wellbeing of Refugees. International Migration.2018; 56(2): 117-132.

10.Howard M C.. The empirical distinction of core self-evaluations and psychological capital and the identification of negative core self-evaluations and negative psychological capital. Personality and Individual Differences.2017; 114(4): 108-118.

11.Luthans F., Avey J B., Patera J L.. Experimental analysis of a web-based training intervention to develop positive psychological capital. Academy of Management Learning & Education.2008; 7(2): 209-221.

12.Hobfoll S. E.. Social and Psychological Resources and Adaptation. Review of General Psychology.2002; 6(4): 307-324.

13.Youssef CM., Luthans F.. Positive Organizational Behavior in the Workplace: The Impact of Hope, Optimism, and Resilience. Journal of Management.2007; 33(5): 774-800.

14.Nabovi S A., Shahriyari M.. The effect of stress and social support in the family motivation work-family conflict. Iranian Journal of Sociology.2012; 13(1-2): 31-57.

15.Cohen S., Wills T A.. Stress, social support, and the buffering hypothesis, Psychological Bulletin.1985; 98(2):310-357.

16.Hosseini A., Zahrakar K., Davarnia R., Shakarami M.. Prediction of Vulnerability to Stress Based on Social Support, Resiliency, Coping Strategies and Personality Traits among University Students. Research in Cognitive and Behavioral Sciences, 2016; 6(2): 27-42.

17.Cohen S.. Social relationships and health. American Psychologist.2004; 59(3): 676-684.

18.Kakabararee K., Ezati N.. The Pattern of Structural Relations between Social Problem Solving, Perception of the Quality of Social Relationships, and Emotional Well-being. Thoughts and Behavior in Clinical Psychology. 2017; 12(43): 7-16.

فصلنامه خانواده و بهداشت، دوره یازدهم، شماره دوم، تابستان ۱۴۰۰، پیاپی (۲)۲۸ ص ۱۲۰-۱۰۴

Family and health Quarterly, vol11, Issue 2, Summer 2021, ISSN: 2322-3065

http://journals.iau-astara.ac.ir, D.O.R: 20.1001.1.23223065.1400.11.2.8.3

19.Tong E. M. W.. Hope and Hopelessness. In J. D. Wright (Ed.), International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences (Second Edition). Elsevier, 2015.pp. 197-201.

20.Omidian M., Abdullahi Tezerjan Z., Rahimi M.. The relationship between perceived social support and cognitive engagement with mediation of self-efficacy. Journal of Educational Psychology Studies. 2017;14(28): 1-20.

21.Poursardar N., Poursardar F., Panahandeh A., Sangari A., Abdi Zarrin S.. Effect of Optimism on Mental Health and Life Satisfaction: A Psychological Model of Well-being. Hakim Health Systems Research Journal.2013; 16(1):42-49.

22.Sahraee Darian E., Karbalaee Mohammad Meigouni A.. Prediction of pain self-efficacy in patients with liver transplant base on childhood trauma and resilience. Quarterly of Family and Health.2017; 7(1):26-44.

23.Golparvar M., Ghasemi M., Mosahebi M R.. The role model of the components of psychological capital in life satisfaction and marital satisfaction in the wives of the martyrs of Shahrekord. Women's Studies Sociological and Psychological.2014; 12(1): 119-140.

24.Zamani N., Babapour J., Sabori H.. Structural relationship between conflict resolution strategies dimensions and social well-being of Students by considering the moderating effects of psychological capital. Journal of Educational Psychology Studies. 2018;15(30): 135-166.

25.Zimet GD., Dahlen NW., Zimet SG.. The Multidimensional scale of perceived social support. Journal of personality assessment.1988; 52(3): 30-41.

26.Nasiri F., Abdolmaleki S.E.. Explaining the Relationship between Perceived Social Support and Quality of Life, Perceived Stress Mediator Role in Female-Headed Households in Sanandaj. Journal of Applied Sociology.2017; 27(4): 99-116.

27.Mohebbi M., Ghasemzadeh S., Farzad V.. Review on practicality reliability, validity and normalization of couple's satisfaction scale among married women teachers in Tehran city. Journal of Applied Psychology Research.2017; 7(4): 163-179.

28.Luthans F., Avolio B J., Avey J.B., Norman S.M.. Positive psychological capital: measurement and relationship with performance and satisfaction. Personnel Psychology.2007; 60(3): 541-572.

29.Sarami Foroushani, Akhoondi GH., Alipour N., Arab Sheibani H.. Validation and study of the factor structure of the psychological capital questionnaire in the experts of Iran Khodro Diesel Company. Psychological Studies.2014; 10 (3): 109-95.

30.Henning M.. Evaluation of the Conflict Resolution Questionnaire. A thesis submitted in partial fulfilment of the degree of Master of Business;2003

31.Akrami Z., Ahmadvand M.A. Explain the mediating role of conflict resolution styles in the relationship between attachment styles and marital satisfaction. 5th National

Conference and First International Conference on Social Sciences and Psychology of Iran; 2018

32.Gholizadeh A., Esmaeelian Ardestani, Z.. The Effect of Social Capital Components on Marital Satisfaction of Married Students. Knowledge & Research in Applied Psychology.2017; 15(56): 37-46.

33.Bryant F. B., Harrison P. R. Chapter 3 - Measures of Hope and Optimism: Assessing Positive Expectations of the Future. In G. J. Boyle, D. H. Saklofske, & G. Matthews (Eds.), Measures of Personality and Social Psychological Constructs. Academic Press;2015. pp. 47-73.

34.Prince-Embury S. Saklofske D H.. Resilience in Children, Adolescents, and Adults: Translating Research into Practice. New York: Springer Science, Business Media;2013.

35.Sagone E, De Caroli M.. A Correlational Study on Dispositional Resilience, Psychological Wellbeing, and Coping Strategies in University Students. American Journal of Educational Research.2014; 2(7): 463-471.

36.Lau S, Kubiak T., Burchert S., Goering M., Hiemisch A.. Disentangling the effects of optimism and attributions on feelings of success. Personality and Individual Differences.2014;56(3): 78-82.

37.Masten, A.S.. Ordinary magic. Resilience processes in development. American Psychology.2014; 56(1): 227-238.

38.Manyena B., Machingura F., O'Keefe P.. Disaster Resilience Integrated Framework for Transformation (DRIFT): A new approach to theorizing and operationalizing resilience. World Development.2019; 123(4): 104587.

39.Renshaw, K.D., Blais, R.K., Smith T.W.. Components of negative affectivity and marital satisfaction: The importance of actor and partner anger. Research in Personality.2010; 44(3): 328-334.

40.Sheikh Zeineddin H., Farrokhi N. A., Abbaspoor Azar Z.. Mediating role of psychological capital in the relationship between personality features with marital adjustment in students. Quarterly of Applied Psychology.2018; 12(47):445-468.